

Софийски университет “Св. Климент Охридски”

Исторически факултет

Катедра История на България

ПРОГРАМА

ПО

ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

София, 2005 г.

Програмата е предназначена за студенти от Исторически факултет на СУ “Св. Климент Охридски”. Нейното съдържание е съобразено с държавните изисквания за придобиване на образователно-квалификационната степен “бакалавър” и включва задължителните дисциплини, предвидени по Учебен план за обучението по История на България.

ИЗВОРИ, ИСТОРИОГРАФИЯ И ПЕРИОДИЗАЦИЯ НА БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ

1.Извори. Определение, класификация и характеристика на изворите за българската история. Методи за тяхното използване. Основни издания.

2.Историография. Етапи и тенденции в развитието на българската историография (VII – XX в.). Постигания и най-видни представители.

3.Периодизация. Основни принципи на периодизацията. Периодизация на българската история: 1. История на средновековна България (VII – XIV в.); 2. История на българските земи през XV – XVII в.; 3. История на Българското възрождане (XVIII - XIX в.); 4. Нова българска история; 5. Съвременна българска история.

I. История на средновековна България (VII – XIV в.)

1.Славяни и прабългари в историята на Югоизточна Европа по време на “Великото преселение на народите” (IV – VII в.). Ранна история на славяните – произход, прародина, разселване и социално-политическа организация до края на V в. Византия и славяните през VI – VII в.

Нападения и заселване на славяните на Балканския полуостров. Промени в стопанското и икономическото развитие, социалната структура и политическата организация на южните славяни през VII в. Бит, култура, религия.

Ранна история на прабългарите – произход, прародина, разселване и социално-политическа организация до края на V в. Византия и прабългарите през V – VII в. Нападения и заселване на прабългарите на Балканския полуостров. Промени в стопанското и икономическото развитие, социалната структура и политическата организация на прабългарите през VI - VII в. Създаване на “Старата Велика България”. Бит, култура, религия.

2.Българското ханство на Долния Дунав (края на VII – края на VIII в.). Образуване на българската държава при хан Аспарух. Заселване на Аспаруховите българи в Онгъла. Българо-византийската война от 680-681 г., сключване на мирен договор и легитимиране на българската държава в международния живот на Европейския югоизток. Граници, устройство, междуетнически отношения и значение на българската държава. Куберовите българи и тяхната роля в българската история. Утвърждаване на България и нейната роля в историята на Византийската империя и ранносредновековна Европа през управлението на хан Тервел. Кризата във властта през 50-те – 60-те години на VIII в. Стабилизиране на Българското ханство през последната четвърт на VIII в.

Външнополитически фактори в началния период на държавен живот: Византия, Аварски и Хазарски хаганат, южните славяни и арабският свят.

3.Българското ханство – обединител на варварския свят в Европейския югоизток през първата половина на IX в. Териториално разширение и политическо укрепване на България през управлението на хан Крум и неговите приемници. Отношения с Византия,

Франкската империя, Аварския и Хазарския хаганат, славяните. Стратегическата позиция на България между Изтока и Запада в Европа в средата на IX в.

4. Промени в държавната и военна уредба на Българското ханство през първата половина на IX в. Укрепване на ханската власт. Законодателството на хан Крум. Премахване на племенната раздробеност, развитие на териториално-административната уредба и централизация на управлението. Военна уредба. Активизиране на славянското участие в държавния живот.

5. Културна и религиозна политика на ханската власт. Характерни насоки в развитието на българската култура до покръстването. Строителство на крепости, архитектура, изкуство. Начално развитие на дворцовата култура. Ролята на Плиска и Мадара в културата на Българското ханство. Отношение на ханската власт към славянското езичество. Антихристиянски гонения в ханството.

6. Обществено-икономическо развитие на Българското ханство. Социална структура на българското общество. Състояние на общинната и частната поземлена собственост. Засилване на имущественото разслоение и обезземляването на част от населението. Патриархалното робство в обществено-икономическата структура на българското общество. Развитие на стопанството, търговията и икономиката.

7. Развитие на България като християнска държава през втората половина на IX в. Покръстване на българите при княз Борис I. Причини, фактори и условия за покръстването през 864-865 г. Характеристика на вътрешно-държавния живот в средата на IX в. България и християнският европейски свят 852-864 г. Състояние на религиозния живот през 864-866 г. и бунтът срещу княз Борис I. Издигане на християнството в държавна религия и идеология.

Българският църковен въпрос и неговото разрешаване от княз Борис I в хода на борбата между Рим и Константинопол за църковна хегемония в Европа. Дипломатия и отношения с Византия, Папството, Немското кралство, Сърбия, Хърватско, Великоморавия и Блатненското княжество. Изграждане и организация на Българската църква.

Издигане на България като ново средище на християнската култура в Европа. Създаване и утвърждаване на славянската писменост, книжнина и богослужение от Св. Св. Константин – Кирил Философ и брат му Методий. Религиозна и книжовна дейност на Кирило-Методиевите ученици в България. Основаване и начална дейност на Плисковско-Преславската и Охридската книжовна школа. Климент Охридски и Наум Преславски и организирането на българския църковно-религиозен и културен живот. Славянизация на българския религиозно-културен живот.

Управление на Владимир-Расате след замонашването на княз Борис I през 889 г. Отношения с Немското кралство и Великоморавия. Антивизантийската политика на Владимир-Расате и нейният провал.

Превратът на княз Борис I през 893 г. и умиротворяване на вътрешно-държавния живот. Народният събор във Велики Преслав и неговите рашения. Формиране и укрепване на българската народност.

8. Политическа хегемония на България в Европейския югоизток през управлението на цар Симеон I. Българо-византийски отношения в периода 894 – 904 г. Двубой с Византия за господство в Европейския югоизток (912 – 927 г.). Борбата на Симеон I с Византия за признаване на царската му титла. Отношения с унгарците, печенегите, сърбите, Хърватското кралство, Рим и арабите. Резултати от политиката на цар Симеон I.

9. Българското царство през периода 927 – 1018 г. България през управлението на цар Петър. Сключване на мир с Византия през 927 г. Вътрешни размирици, нападения на

унгарци и печенеги. Походите на киевския княз Светослав. Войни с Византия и падане на северо-източна България под византийска власт.

България при цар Самуил и неговите приемници. Освобождаване на северо-източна България. Продължаване на двубоя с Византия. Завладяването на България от Византия и неговите сетнини.

10.Обществено-икономическо развитие от средата на IX до първата четвърт на XI в. Укрепване на едрата светска и църковна собственост. Промени в социалната структура на обществото. Форми на експлоатация.

Военно-административна уредба – централно и областно управление. Законодателство. Градът – вътрешна и външна търговия.

11.Културен живот от средата на IX до първата четвърт на XI в. “Златен век” на старобългарската книжнина. Книжовници и техните произведения. Сборници. Надписи. Ролята на България като общославянски книжовен център.

Изграждане на Велики Преслав. Строителство на крепости, манастири и църкви. Архитектура. Изкуство. Живопис и художествена керамика. Художествени занаяти.

Бит и материална култура.

12.Българските земи под византийска власт през XI – XII в. Административни и църковни промени. Социално-икономическо положение на българския народ под византийска власт.

Въстания на българите срещу византийската власт през XI в. Нашествия на печенеги, узи и кумани в българските земи.

Първите кръстоносни походи и българите.

13.Материална и духовна култура на българите през XI – XII в. Условия за развитие на културния живот. Материален бит, архитектура и изкуство.

Книжовен живот. По-важни книжовни произведения. Опити за византинизация на българската култура.

14.Възобновяване и развитие на Българското царство (1186 – 1235). Освободителното движение на Асеновци и възобновяването на българската държава. Отношения с Третия кръстоносен поход. Разширение на българската държава до края на XII в.

Укрепване и териториално разширение на България при цар Калоян. Уния с Римската църква. Отношения с Четвъртия кръстоносен поход и с Латинската империя.

Политическа криза през управлението на цар Борил. Прояви на политически сепаратизъм. Външни неуспехи и териториални загуби. Съборът против богомилите.

Политическо могъщество на Българското царство през управлението на цар Иван Асен II. Външна политика: отношения с Латинската империя, Епирската държава, Никеиската империя, Сърбия и Унгария. Териториално разширение на Българското царство. Възобновяване на Българската патриаршия.

15.Политическа криза в Българското царство през втората половина на XIII в.

България при приемниците на цар Иван Асен II. Причини и обществено-политически проявления на кризата. Вътрешнополитическо развитие. Нови моменти в генезиса на политическия сепаратизъм. Смяна на управляващата династия Асен. Управление на Тертеровци. Господство на татарската “Златна орда” в живота на Европейския югоизток и неговото отражение върху България. Взаимоотношения с Византия, Сърбия, Унгария, Неаполитанското кралство, Дубровник и Папството.

16.България през XIV в. Политическа стабилизация през управлението на цар Теодор Светослав. Ликвидиране на татарската хегемония. Войни с Византия и териториално разширение. Край на династията на Тертеровци.

България през управлението на Михаил III Шишман. Отношения с Византия и Сърбия. Битката при Велбъжд и възкачването на Иван Стефан на българския престол.

България през управлението на Иван Александър. Отношения с Византия и Сърбия. Видинското царство и Добруджанското деспотство. Съдбата на югозападните български земи.

България през управлението на Иван Шишман. Борба на българския народ против османските завоеватели. Етапи на османското проникване на Балканския полуостров и завладяването на българските земи. Причини за падането на България под османска власт.

17. Държавни и църковни институции. Политико-административно устройство и църковна организация в средновековна България. Генезис на владетелската институция. Титли – формули и съдържание. Инсигнии на владетеля. Изграждане на Българското царство. Дворцово и провинциално управление – титли и длъжности. Промени в административната организация на българските земи (VII – XIV в.).

Българската църква – организация и институции (средата на IX – края на XIV в.). Отношения между църквата и държавата.

18. Стопанство и икономика (края на XII – края на XIV в.). Поземлени отношения и селско стопанство. Светски и църковни владения. Центрове на стопанска дейност и специализирани райони на производство.

Средновековният български град. Развитие на занаятите и търговията. Проблеми на вътрешнотърговския обмен: натурална размяна и парична търговия; продукти на размяна; тържища. Външнотърговски отношения с Византия, Западна Европа (Венеция, Дубровник, Генуа), Изтока и др.

19. Социална структура и социален живот в средновековна България. Социална структура на българското общество. Аристокрация (болярство и духовенство). Категории зависимо население. Занаятчийско съсловие. Видове рента.

20. Социалнорелигиозни движения в средновековна България. Богомилството в България. Причини за появата на богомилството. Произход, същност и идеология. Организация на богомилството. Богомилска и апокрифна книжнина. Богомилството в България през XIII – XIV в. Разпространение на богомилството в балканските страни, Източна и Западна Европа.

Исихазъм и варлаамитство. Произход, същност и идеология.

Отношението на църквата и държавата към еретическите движения.

21. Средновековната българска култура от края на XII – края на XIV в. Условия за развитие на културния живот. Търновски период в развитието на българската култура.

Строителство и архитектура. Крепости, манастири и църкви. Градски и манастирски ансамбли. Столицата Търново. Живопис и художествени занаяти.

Книжовен живот. Старобългарската книжнина през XIII – XIV в. – църковна и светска. Скриптории. Образование и грамотност на населението. Апокрифна и богомилска литература. Книжовни центрове. Патриарх Евтимий и неговата школа. Влияние на средновековната българска литература в Русия, Сърбия, Влашко и Молдова.

Българската култура като част от славяно-византийската общност и средновековната европейска цивилизация.

II. История на българските земи XV-XVII в.

1. **Османската управленска система през XV-XVII век и българското общество.** Развитие на османската военна организация и провинциална администрация през XV-XVII в. Статут и функции на военното съсловие. Християни спахии и население с военно-помощни задължения. Османското законодателство и правораздаване. Формиране на провинциалната администрация (военно административната, съдебна и финансова система в провинцията: статут и функции). Ангажиране на населението в локалното управление - аяни и чорбаджии.
2. **Население и поселищно-комуникационна организация на българското пространство XV-XVII в.** Характеристика на населението и демографските процеси в българските земи. Комуникациите и развитието на поселищната мрежа в българското пространство през XV-XVII в. Категории население, натоварени с охраната на комуникациите и обществения ред. Други форми на участие на локалните общности в тези дейности.
3. **Стопанска характеристика на аграрно-скотовъдното производство през Късното средновековие в българските земи и селското население.** Развитие на османските аграрни институции през XV-XVII в. и статут на земята. Статут и социална характеристика на производителното население (раята). Османската фискална система и принципи на развитието ѝ през XV-XVII в. Значението ѝ за развитието на българското общество. Категории население, натоварено с производствени функции и системата на задължителни доставки за държавата.
4. **Градовете в българските земи.** Демографска и урбанистична характеристика. Характеристика на градското занаятчийско производство и търговия и регламентацията им. Цеховата организация. Вакъфът в градската икономика. Структура на градското население (съседско-териториални, етно-конфесионални и професионални групи).
5. **Търговска дейност в българските земи през XV-XVII в.** Регламентацията на вътрешно и външно търговската дейност. Стопанска характеристика и организация на локалната и международната търговия; панаирите. Статут на търговските съсловия.
6. **Българското общество през XV-XVII в.** Макроструктура на обществото (съсловията рая, население със специални задължения и аскери; пакта zimta и етно-религиозни общности). Микроструктура на обществото (семеино-родствени общности, съседско-териториални и производствени групи).
7. **Православната църква в българските земи през XV-XVII век.** Статут и организация на православната църква. Статут и функции на висшето и на енорийското духовенство. Юридически статут и управление на християнските фондации. Културна и социално-организираща роля на църквата. Организация, статут и културна роля на манастирите.
8. **Ислямът и процесите на ислямизация в българските земи през XV-XVII в.** Организация на ислямската религия; статут на служителите на култа (улеммата) и мястото им в структурата на провинциалното общество. Културно-религиозната роля на вакъфа. Ислямизацията: форми и методи, демографски и социални резултати.
9. **Католическата пропаганда в българските земи през XV-XVII в.** Статут и организация на католическата църква. Културна и политическа роля. Другите немюсюлмански общности в българските земи (арменци, евреи, цигани).
10. **Българите и европейската политика през XV-XVII в.** Европейските държави и Османската империя. Политическата дейност на православното и католическо духовенство

в българските земи. Антиосмански въстания през XV-XVII в. Хайдушкото движение в българските земи през XV-XVII в.

11. Общество и култура в българските земи през XV-XVII век. Основни характеристики на християнската и мюсюлманска култура. Дарители и управление на културно-религиозните фондации. Тенденции в развитието на книжнината през XV-XVII в.: жанрове, книжовни средища и книжовници. Развитие на архитектурата, изобразителното и приложно-декоративно изкуство през XV-XVII в. Културни контакти и влияния. Народната култура на християнското и мюсюлманско население.

III. История на Българското възраждане (XVIII– XIX в.)

1. Корени на възрожденската епоха. Българските земи и тяхната историческа съдба през Късното средновековие (XV – XVII в.) Етнодемографски потенциал на българите в навечерието на възрожденската епоха.

Съхраняване на културно-духовните постижения на българите и тяхното вграждане в новите културни форми и явления през Възраждането. Историческа памет и историописна традиция. Прояви на българското самосъзнание.

2. Стопанско и социално развитие на българските земи през периода на Ранното българско Възраждане. Общо състояние на Османската империя през XVIII в. Размирици, бунтове и сепаратизъм. Опити за реформи през XVIII и началото на XIX в. Разширяване на европейското политическо, стопанско и културно проникване на големите европейски държави.

Промени в аграрните отношения през XVIII в. Развитие на занаятите и търговията по българските земи през XVIII в. Разширяване на вътрешния пазар и засилване на икономическите връзки с европейските страни. Начало на манифактурното производство. Социални промени в българското общество. Всекидневният живот в българските земи през XVIII и началото на XIX в.

3. Духовни промени през периода на Ранното българско Възраждане. Книжовни центрове и училища през XVIII в. Партений Павлович и Христофор Жефарович.

Зараждане на българската национална идея. “История славянобългарска” на Паисий Хилендарски и нейното място в националноосвободителната идеология и духовните процеси в българското възрожденско общество.

Софроний Врачански – книжовна и политическа дейност. Български политически кръг в Букурещ в началото на XIX в. Участие на българите в руско-турските войни и в националноосвободителните движения на съседните народи през XVIII и началото на XIX в.

4. Икономическо и социално развитие в българските земи през втората и третата четвърт на XIX в. Танзиматските реформи в Османската империя и тяхното отражение върху живота на българите. Разцвет на занаятите и търговията. Манифактурно и фабрично производство в българските земи. Промени в аграрните отношения. Вътрешни миграции и изселнически вълни.

Нови явления в стопанския живот в българските земи след Кримската война (1853-1856). Засилване на икономическите връзки със западноевропейските страни.

Социално развитие и структуриране на българското възрожденско общество през втората и третата четвърт на XIX в. Разширяване обществената дейност на еснафските организации, българските общини, църковни настоятелства и др.

5. Политическа активност през втората четвърт на XIX в. Руско-турската война през 1828-1829 г. и засилване на националноосвободителното движение. Велчова завера. Въстания в Западна България през 30-те и 40-те години на XIX в. Браилски бунтове. Видинско въстание.

Кримската война и участието на българите в нея. Последици от Парижкия мирен договор за българското общество.

6. Просветно движение през Възраждането. Килийни училища. Стремеж за организиране на светска и национална просвета. Елинобългарски училища. Дейността на Петър Берон и Васил Априлов. Откриване на Габровското училище. Русия и движението за новобългарска просвета. Просветни центрове. Училищни настоятелства. Ученически дружества. Откриване на класни училища, гимназии и специализирани средни училища. Чужди училища в българските земи. Нови педагогически идеи и методи, учителски събори. Книжнина с учебно предназначение. Идеи за откриване на университет.

Опити за просветни реформи в Османската империя. Начало на организираната гръцка и сръбска пропаганди в българските земи. Роля на Българската екзархия за развитие и защита на българското учебно дело.

7. Църковнонационална борба през Възраждането. Причини, характер и начало на църковнонационалните борби. Неофит Бозвели и Иларион Макариополски. Борбата за църковна независимост през 50-те и 60-те години на XIX в. Идейни различия и течения в хода на църковната борба. Политиката на Русия и западните държави по църковния въпрос. Униятско движение.

Църковно-народен събор от 1871 г. Учредяване на Българската екзархия. Провеждане на плебисцити в спорните епархии. Екзархията в обществено-политическия живот на българския народ.

8. Българската култура през Възраждането. Традиция и модерност в българската възрожденска култура. Светска книжнина. Литература – жанрове и творци. Периодичен печат. Наука. Театър и музика. Изобразително изкуство. Архитектура. Формиране на българската интелигенция и създаване на български книжовен език. Културни центрове във възрожденска България и вън от нея. Ролята на народните читалища и библиотеки. Културни влияния, заемки и обмен. Нови тенденции и явления в ежедневието на българите.

9. Формиране на българската нация през Възраждането. Състояние на българската народност в навечерието на Възраждането. Социалноикономически условия и предпоставки. Ролята на просветното движение, културния процес и църковнонационалните борби. Характер на българската нация. Демографски потенциал и геополитически проблеми. Възрожденски центрове. Национална пропаганда – “свои” и “чужди”. Етнически и религиозни общности и групи в българските земи.

10. Политически идеи, организации и прояви за решаване на българския въпрос след Кримската война. Г. С. Раковски – политически идеи и революционна дейност. Четническо движение. Българската емиграция в Румъния, Сърбия и Русия. Добродетелна дружина. Одеско българско настоятелство. Таен централен български комитет. Цариградските българи и техните политически идеи.

Нова тактика и нови революционни организации в края на 60-те и началото на 70-те години на XIX в. Създаване на Български революционен централен комитет и Вътрешна революционна организация. Васил Левски – идеология и революционна дейност.

Дейност на БРЦК през 1873-1874 г. Любен Каравелов – обществена и политическа дейност. Христо Ботев – политически възгледи и революционна дейност. Създаване и дейност на БРК. Въстание в българските земи през есента на 1875 г.

11. Априлско въстание 1876 г. Образуване на Гюргевския революционен комитет. Подготовка на въоръжената борба в революционните окръзи. Събранието в Оборище. Обявяване и ход на въстанието. Четата на Христо Ботев. Характер и значение на Априлското въстание.

Политическа активност на българската емиграция в Русия, Румъния и Сърбия след Априлското въстание. Българското централно благотворително общество. Българските доброволци в сръбско-турската война. Български акции по време и след Априлското въстание в защита на националната кауза. Международен отзвук и движение в защита на българския народ след Априлското въстание.

12. Руско-турската война 1877-1878 г. и освобождението на България. Изостряне на Източната криза през лятото и есента на 1876 г. Цариградска посланическа конференция. Дипломатическа и военна подготовка на войната. Създаване на Българското опълчение. Военните действия на Балканите и участието на българите в тях. Сан-Стефански предварителен мирен договор. Берлински конгрес. Берлински договор и неговите последици.

IV. Нова българска история 1878-1944 г.

1. Възстановяване на българската държава. Временно руско управление. Възникване на държавно-политическа система. Изграждане на органи на местна и централна власт в освободените български земи. Финансова, данъчна и стопанска политика на временното руско управление. Демографски процеси в българските земи. Промени в поземлената собственост.

2. Сан-Стефански договор. Берлински договор и движение против него. Положение на българите в неосвободените области след войната. Борбата на българите за запазване на Сан-Стефанска България. Четническото движение в Македония и Тракия. Гимнастически дружества в Южна България. Възникване на комитетите “Единство”. Кресненско-Разложко въстание - подготовка, ход и характер. Последици от поражението му. Великите сили и въстанието.

3. Уредба и развитие на Княжество България 1879-1885 г. Подготовка, свикване и работа на Учредителното събрание. Търновска конституция. Избиране на Ал. Батенберг за български княз.

Миграционни процеси и промени в поземлената собственост, утвърждаване на дребното селско стопанство. Социалноикономически и демографски процеси.

Възникване на политическите партии в Княжеството. Консервативни правителства. Управление на Либералната партия.

Превратът през 1881 г., режимът на пълномощията. Възстановяване на Търновската конституция и управление на либералите. Роля на външнополитическата ориентация в политическите борби.

4. Източна Румелия 1879-1885 г. Дейност на международната комисия за Източна Румелия. Органически устав.

Изграждане на българско управление в Източна Румелия. Политически партии и развитие на политическите борби. Стопанска, финансова и данъчна политика. Автономната област и Княжеството.

5. Българската екзархия и изграждането на възстановената българска държава. Организация и дейност на Екзархията в Княжество България, Източна Румелия, Тракия и Македония. Борба за реформи в Македония и Тракия.

6. Културна политика и културно развитие на Княжество България и Източна Румелия. Организация и развитие на образователното дело. Основаване на народните библиотеки в София и Пловдив. Начало на научна периодика. Пренасяне на Българското книжовно дружество в свободна България. Книгоиздателска дейност. Разширяване на периодичния печат. Първи обществени културни сдружения. Следосвобожденска литература и изкуство. Характерни черти на културния живот в Княжеството и в Източна Румелия. Културен живот в българските земи под чужда власт.

7. Съединение на Княжество България и Източна Румелия. Сръбско-българската война - 1885 г. Движение за съединение до 1885 г. Образуване и дейност на БТЦРК. Подготовка и провъзгласяване на Съединението. Великите сили, балканските страни и Турция и Съединението. Съединението и борбите за освобождение в Македония и Тракия. Сръбско-българска война. Великите сили и войната. Букурещки мир и Топханенски акт. Признаване на Съединението.

8. Политическа криза през 1886-1887 г. България след Съединението - стопански, финансови и политически проблеми. Разединение в политическите сили - русофили и русофоби. Мястото на България в европейската политика на Великите сили. Преврат и контрапреврат. Управление на Регентството. Криза в руско-българските отношения. Емигрантско движение през 1886 г. - началото на 1887 г. и офицерските бунтове. Избор на Фердинанд Кобургготски за български княз.

9. Социалноикономическо и политическо развитие на България през втората половина на 80-те и първата половина на 90-те години на XIX в. Тенденции, темпове и характер на промишленото развитие на България. Състояние на селското стопанство. Обществено разслоение. Прегрупиране на политическите сили. Вътрешна политика и социална база на Стамболовия режим. Външнополитическа ориентация. Съперничество на Великите сили за влияние в България. Борба на опозиционните сили против Стамболовия режим. Фердинанд и Стамболов.

Възникване на работническо движение. Проникване на социалистическите идеи.

10. Общественоикономическо и политическо развитие на България в края на XIX в. Правителство на Константин Стоилов. Образуване и характер на Народната партия. Международно утвърждаване на княз Фердинанд. Помирение с Русия. Вътрешна политика. Икономическо развитие на България. Политика на протекционизъм. Формиране на партийната система. Коалиционно правителство начело с Димитър Греков. Управление на Либералната партия. Вътрешна, стопанска и финансова политика. Въвеждане на натуралния десятък. Вътрешнополитически усложнения.

Селско движение и селски бунтове. Образуване и характер на БЗНС.

11. Българско националноосвободително движение в Македония и Тракия. Илинденско-Преображенско въстание. Положение на българското население в Македония, Одринско, Северна Добруджа и Поморавието след Берлинския конгрес. Експанзия на гръцката и сръбската пропаганда в Македония. Дейността на Българската екзархия. Културен живот на българите в Македония и Одринско. Възникване на организирано националноосвободително движение - Даме Груев и Гоце Делчев. Програма

и идеология на Вътрешната македоноодринска революционна организация. Възникване, дейност и характер на Върховния македоноодрински комитет. Отношения между ВМОРО, ВМОК и Българската екзархия.

Илинденско-Преображенско въстание 1903 г. Героизмът на въстаниците. Характер на въстанието и неговото значение. България и въстанието. Международен отзвук на въстанието.

12. България в началото на ХХ в. Промислено развитие на България в началото на ХХ в. Развитие на селското стопанство. Роля на чуждия капитал. Социална структура и социално разслоение, изостряне на социалните противоречия, стачни борби, профсъюзно движение. Първи стъпки на кооперативното движение.

Коалиционно управление на Демократическата и Прогресивно-либералната партия. Икономическа и данъчна политика. Външна политика.

Втори Стамболовистки режим - вътрешна, външна и стопанска политика. Развитие на политическите партии. Създаване на опозиционен блок. Личен Режим.

Управление на Демократическата партия: вътрешна, стопанска и външна политика. Провъзгласяване на независимостта на България. Политическата система на България до войните.

13. Българското националноосвободително движение след Илинденско-Преображенското въстание. Положение на българите в Македония и Одринско след въстанието. Културнопросветна и народностна дейност на Българската екзархия в Македония и Тракия. Течения във ВМОРО. Чужди пропаганди в Македония и Тракия. Реформена акция на Великите сили. Младотурска революция. Съюз на Българските конституционни клубове и Народнофедеративна партия. Политическите партии и българското националноосвободително движение в Македония и Тракия.

14. България през Балканските войни. Политиката на Антантата и Централните сили по българския национален въпрос. Планове за разпокъсване на Македония. Коалиционно правителство на Народната и Прогресивно-либералната партия. Изменение на Конституцията. Причини и подготовка на войната с Турция. Балкански съюз. Отношение на политическите партии към войната. Идеята за Балканска федерация. Обявяване и ход на първата балканска война. Македоно-одринско опълчение. Националноосвободителната борба на българите в Македония и Тракия по време на войната. Политиката на България в освободените земи. Лондонски мир. Характер и значение на Балканската война. Изостряне на отношенията между балканските съюзници. Положението в Македония.

Избухване и ход на Междусъюзническата война. Намесата на Румъния и Турция. Българите от неосвободените области и войната. Букурещки мир и Цариградски договор. Първа национална катастрофа.

15. България след Първата национална катастрофа. Икономическо положение след Междусъюзническата война. Политическа криза. Утвърждаване на власт на либералните партии - правителство на Васил Радославов. Организиране на държавна власт в освободените земи. Бежански въпрос. Демографски процеси. Положение на българите под чуждо национално робство. Българската екзархия след войните. Организация и борби на българите за национално освобождение в Македония, Тракия и Добруджа.

16. България през Първата световна война. Избухване и характер на Първата световна война. Отношение на политическите сили. Антантата и България. Подготовка и въвличане на България във войната на страната на Централните сили. Причини и цели на влизането на България във войната. Стопанско-реквизиционна политика на правителството на Васил

Радославов. Намеса на България във войната. Военните действия против Сърбия и Румъния. Политиката на България в освободените области. Отношения със съюзниците. Правителство на Демократическата и Радикалната партии и неговата политика. Влошаване на стопанското положение на страната. Антивоенна пропаганда и революционни брожения.

Войнишко въстание. Излизане на България от войната. Солунско примирие. Абдикация на цар Фердинанд. Възшествие на цар Борис III. Причини за поражението на България във войната.

17. Културно развитие от Съединението до края на войните. Развитие на просветното дело и науката. Основаване, развитие и роля на Софийския университет. Развитие на Българското книжовно дружество и превръщането му в Българска академия на науките - организация и роля. Развитие и характерни черти на българската интелигенция. Подем в развитието на литературата, изкуството, театъра. Архитектура. Развитие на читалищата. Създаване на културно-творчески организации. Периодичен печат. Характер на българската култура.

18. България след Първата световна война. Съгласенска окупация. Военна демобилизация. Стопанска разруха. Криза в българското общество. Коалиционни правителства на Александър Малинов и Теодор Теодоров: състав, цели, политика, вътрешни борби. Нарастване на работническото движение. Промени в партийно-политическата структура след войната. Засилване влиянието на БЗНС. Коалиционно правителство на Александър Стамболийски.

Налагане, същност и характер на Ньойския договор. Втора национална катастрофа. Движение против Ньойския договор. Усилия за запазване на Западна Тракия в пределите на България. Преследване на виновниците за националната катастрофа. Възникване на Военния съюз. Транспортна стачка.

19. Самостоятелно управление на БЗНС (1920-1923 г.). Възстановителни процеси в промишлеността, търговията и банковото дело. Нови елементи в развитието на аграрните отношения. Структурни промени на едрия капитал. Демографски процеси. Промени в социалната структура. Създаване на самостоятелно правителство на БЗНС. Развитие на БЗНС на власт, връзки с международното аграрно движение. Прилагане на Ньойския договор. Законодателство и реформи. Социална политика. Развитие на кооперативното движение. Реорганизация на Православната църква. Външна политика. Великите сили победителки и управлението на БЗНС. Характер и значение на управлението на БЗНС. Структурни промени в партийната система. Конституционен блок. Народният сговор. Политически борби.

20. България при управлението на Демократическия сговор (1923-1931 г.). Държавният преврат на 9 юни 1923 г. и съпротивата срещу него. Тенденции в общественоекономическото развитие на България след Деветоюнския преврат. Възстановителните процеси в икономиката на България.

Вътрешна политика на правителството на Александър Цанков. Изграждане и управление на Демократическия сговор. Деветоюнският режим и следвоенните авторитарни движения в Европа. Ревизиране на законодателството на БЗНС. Поставяне на комунистическото движение извън закона. Стопанска и социална политика. Външна политика.

Формиране на парламентарна опозиция. Диференциация в БЗНС и еволюция на теченията в него. Политическа емиграция. Комунистическото движение след септемврийските събития - курс на БКП към ново въстание. Четническо движение. Атентатът в черквата "Св. Крал".

Вътрешна и стопанска политика на правителството на Андрей Ляпчев. Външна политика, държавни заеми. Вътрешни борби в Демократическия сговор. Създаване на политическия кръг “Звено” и на Тайния военен съюз. Опозиционните партии през втората половина на 20-те години.

21. България при управлението на Народния блок (1931-1934 г.). Икономическата криза 1929-1933 г. и отражението ѝ в България. Характерни черти и особености на кризата. Социалноикономически последици. Създаване на Народния блок - състав, програма, характер. Управление на Народния блок - вътрешна, стопанска и социална политика. Външна политика. Вътрешни противоречия и борби в Народния блок. Кризисни процеси в политическите партии. Развитие на авторитаристки и фашистки формации. Изостряне на социалните противоречия и борби.

22. Българското националноосвободително движение 1918-1934 г. Положение на българите в откъснатите с Ньойския договор области. Антибългарска асимилационна политика в Македония, Тракия, Добруджа и Западните покрайнини. Националноосвободителни организации. Течения и борби в националноосвободителното движение. Бежански въпрос - вътрешни и международни аспекти. Организации на бежанците. Българската общественост и националноосвободителното движение.

23. Общественоикономическо и политическо развитие на България в навечерието на Втората световна война (1934-1939 г.). Държавен преврат на 19 май 1934 г. Начало на създаване на нова държавно-политическа система. Стопанска и социална политика на деветнадесетомайците. Политическите партии и превратът. Деветнадесетомайците и монархическият институт. Отношение към националноосвободителните организации. Външна политика.

Правителства на Пенчо Златев и Андрей Тошев. Разгромяване на Военния съюз. Установяване на безпартийно управление на цар Борис III. Формиране на нова държавно-политическа система.

Вътрешна, стопанска и външна политика на правителствата на Георги Кьосеиванов. Движение за възстановяване на Търновската конституция. Борба против Ньойския договор.

24. Развитие на културата в България 1918-1944 г. Политиката на държавата в областта на културата. Тенденции в развитието на културата. Развитие и характеристика на материалната култура. Развитие на образованието и на науката. Развитие и роля на интелигенцията. Културно-творчески организации. Литература, изкуство, театър. Читалищно дело. Периодичен печат. Българско радио.

25. България в началото на Втората световна война (до въвличането ѝ в Тристранния пакт). Избухване и характер на Втората световна война. Стопанско и политическо сближение на България с Германия. Правителство на Богдан Филов. Вътрешна политика. Външна политика. Възвръщане на Южна Добруджа. Демографски процеси в Добруджа. Прегрупиране и позиции на политическите сили. Присъединяване на България към Тристранния пакт.

26. България през Втората световна война. Икономическо развитие. България в състава на Тристранния пакт. Уредба и управление на Западна Тракия, Македония и Западните покрайнини. Развитие на държавнополитическата система. Демографски процеси. Закон за защита на нацията. Българското общество и спасяването на евреите. Смъртта на цар Борис III. Регентството. Кабинетът на Д. Божилов.

Антифашистка съпротива - организация, прояви, етапи на развитие, програма, социална основа, характер. Отечествен фронт. Буржоазен опозиционен блок.

Правителството на Иван Багрянов и неговата политика. Опити за сепаративен мир със САЩ и Англия. Коалиционно правителство на Константин Муравиев - политика и характер. Настъпление на съветската армия на Балканите. Ориентация на ОФ към завземане на властта.

У. Съвременна българска история

1. Политическата система на България през 1944-1947 г. Характер на политическата промяна на 9 септември 1944 г. Състав и програма на правителството на Отечествения фронт. Назначаване на нови регенти. Изменения в държавния апарат. “Народният съд” през 1944-1945 г.

Идейнополитическо и организационно развитие на управляващите партии: БРП (к), БЗНС, БРСДП и НС “Звено”. Включване на Българската радикална партия в Отечествения фронт (1945 г.). Възникване, характер и платформи на опозиционните политически партии: БЗНС - Н. Петков, БРСДП (об.) и Демократическата партия.

Законодателна дейност на XXVI-то Народно събрание. Ново правителство на Кимон Георгиев. Съдебни политически процеси през 1946 г.

Обявяване на България за република (15.IX.1946 г.). Съставяне на временно Председателство на републиката. Свикване и дейност на VI Велико Народно събрание. Правителство на Георги Димитров. Структурни промени в Министерския съвет.

Политически борби между отечественофронтовските и опозиционните сили през 1947 г. Забрана на опозиционния печат. Съдебен процес срещу Никола Петков. Разтуряне на БЗНС - Н. Петков и на неговата парламентарна група във Великото Народно събрание.

Нови насоки в политическото развитие на България след учредяването на Коминформбюро (септември 1947 г.). Възприемане на социализма като обща политическа платформа на отечественофронтовските партии. Отделяне на църквата от държавата. Конституция на Народна република България (4 декември 1947 г.). Избиране на Президиум на Народното събрание. Второ правителство на Г. Димитров.

2. Социалноикономическо развитие на България 1944-1947 г. Стопанска политика на Отечествения фронт. Първи мероприятия за възстановяване на икономиката.

Формиране и дейност на Върховния стопански съвет.

Аграрна реформа (1946 г.). Изграждане на селскостопански и занаятчийски производствени кооперации. Учредяване на Централен кооперативен съюз.

Ограничаване на едрата частна собственост. Засилване на държавния и кооперативния сектор в икономиката.

Приемане на двегодишен народостопански план (1947-1948 г.). Налагане на принципите на централизираната икономическа система.

Национализация на индустрията, мините и банките (1947 г.).

Промени в социалнокласовата структура на обществото.

3. Международно положение на България 1944-1947 г. Подписване на съглашение за примирие със страните от антихитлеристката коалиция. Установяване на Съюзна контролна комисия в България.

Участие на България в заключителния етап на войната против Германия (1944-1945 г.).

България в балканската политика на СССР, Великобритания и САЩ.

Македонският въпрос и проблемът за Южнославянската федерация в българо-югославските отношения. Отношенията на България с другите балкански страни.

Подготовка и сключване на мирния договор с България.

4. Политическата власт в България 1948-1956 г. Привеждане на държавната организация в съответствие с Конституцията на НРБ. Превръщане на Отечествения фронт в масова общественополитическа организация.

Ликвидиране на многопартийната система. Състояние на профсъюзите и младежката организация.

Правителства на Васил Коларов (1949-1950 г.).

Окончателно налагане на съветския модел на социализма.

Съдебни политически процеси в страната в края на 40-те и началото на 50-те години.

Принизяване ролята на парламента. Мястото на МВР в политическата система.

Извращения от органите на съдебната и местната власт.

Ръководната роля на БКП в обществото и държавата. Срастване на партийни и държавни структури.

Характеристика на политическия режим на Вълко Червенков (1950-1956 г.).

5. Общественоикономическо развитие на България 1948-1956 г. Резултати от двегодишния план (1947-1948) за развитие на икономиката. Петгодишни планове (1949-1953, 1953-1957) за социалноикономическо развитие на България.

Възприемане на курс на ускорена индустриализация на страната. Преимуществено развитие на тежката промишленост. Деформации в индустриализацията.

Масово коопериране на селското стопанство. Извращения в процеса на кооперирането.

Развитие на строителството, транспорта и съобщенията.

Изменения в социалната структура на обществото. Миграционни процеси и урбанизация.

6. Международни отношения и външна политика на България 1947-1956 г. Външната политика на България след сключването на мирния договор. “Студената война” и външнополитическите позиции на България. Двустранните договори за дружба, сътрудничество и взаимопомощ на България със СССР и страните от Източна Европа. Отношенията ѝ със САЩ и страните от Западна Европа.

Балканската политика на страната.

Участие на България в Съвета за икономическа взаимопомощ и Организацията на Варшавския договор.

Приемане на България в Организацията на обединените нации (1955 г.).

7. Социалноикономическо и политическо развитие на България от средата на 50-те до края на 60-те години. Завършване на кооперирането на селското стопанство. Уедряване на трудово-кооперативните земеделски стопанства и концентрация на селскостопанското производство. Последици от изграждането на аграрно-промишлените комплекси.

Развитие на индустрията. Опити за форсиране на темповете на икономическото развитие на страната. Промени в системата на ръководство на националната икономика.

Изменения в държавните структури на България през 1956-1971 г. Мястото на БКП, БЗНС и обществените организации в политическата система на страната.

Характерни черти на политиката на правителствата на Антон Югов (1956-1962 г.) и Тодор Живков (1962-1971 г.).

Външноикономически и политически връзки на България с другите страни.

8. България през 70-те и 80-те години. Развитие на промишлеността, селското стопанство, транспорта, съобщенията, търговията и услугите. Експерименти в управлението на икономиката. Социална политика на държавата.

Приемане на нова Конституция на НРБ (1971 г.). Създаване на Държавен съвет на НРБ. Изменения в държавния апарат. Основни насоки в дейността на БКП, БЗНС и обществените организации. Правителства начело със Станко Тодоров, Гриша Филипов и Георги Атанасов. Утвърждаване на авторитарния режим на Т. Живков.

Промени в административно-териториалното устройство на страната.

Кризисни явления в икономиката и политическата система на България през втората половина на 80-те години. “Възродителният процес” и обществените настроения в страната. “Преустройството” в СССР и политическата ситуация в България. Поява на първите опозиционни групи и организации в България.

България в системата на международните отношения през 70-те и 80-те години.

9. Политически и икономически промени в България след 10 ноември 1989 г.

Формиране на нови политически партии и движения и създаване на Съюза на демократичните сили. Изграждане на независими синдикати и на нови младежки съюзи. Провеждане на национална “кръгла маса”. Отказ на Българската комунистическа партия от монопола върху властта. Свикване на Велико Народно събрание (1990 г.) и приемане на Конституция на Република България (1991 г.). Демополитизиране и промени в МВР, армията и органите на съдебната власт.

Характер и политика на правителствата на Андрей Луканов и Димитър Попов.

Избиране на XXXVI ОНС и управление на Съюза на демократичните сили (1991-1992 г.) - правителството на Филип Димитров. Формиране на нови органи на местното самоуправление и местната администрация. Преструктуриране на парламентарните сили и поемане на изпълнителната власт от кабинета на Любен Берков (1992-1994 г.). Служебно правителство на Ренета Инджова.

Предсрочни парламентарни избори (1994 г.). Правителство на Демократичната левица - БСП, БЗНС “Ал. Стамболийски” и ПК “Екогласност” (1995-1997 г.). Оставка на кабинета на Жан Виденов и отказ на БСП от нов правителствен мандат. Служебно правителство на Стефан Софийски.

Втори предсрочни избори за Народно събрание (19.IV.1997 г.). Образуване и дейност на правителството на Иван Костов, съставено от Обединените демократични сили (1997-2001 г.).

Победа на НДСВ в парламентарните избори през 2001 г. Правителство на НДСВ и ДПС начело със Симеон Сакскобургготски (2001 -).

Президентските мандати на Желю Желев (1992-1997 г.), Петър Стоянов (1997-2001 г.) и Георги Първанов (2002-).

Законодателна дейност на XXXVI-XXXIX Народно събрание.

Организация и дейност на органите на съдебната власт.

Мястото на Конституционния съд в политическата система на Република България.

Провеждане на икономически реформи. Мерки за излизане от икономическата и финансова криза. Въвеждане на валутен борд (1.VII.1997 г.). Преструктуриране на българската икономика. Социални последици от икономическите реформи.

Външна политика на България след разпадането на Организацията на Варшавския договор и Съвета за икономическа взаимопомощ. Ориентацията на България към членство в Европейския съюз и Организацията на Северноатлантическия договор. Приемане на България в НАТО.

10. Културна политика и културно развитие на България след Втората световна война. Характер на преобразованията в духовната сфера. Обща характеристика на

българската култура в най-ново време. Държавни и обществени институции в културната област.

Изменения в образователната система.

Развитие на науката.

Основни тенденции в развитието на художествената култура - литература, театър, кино, музика, изобразително изкуство.

Книгоиздаване, библиотеки, музейно дело и читалищна дейност.

Средства за масова информация - вестници, списания, Българска телеграфна агенция, Българско национално радио и Българска национална телевизия.

Обществена роля на интелигенцията.

Международни културни връзки на България.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

ЧАСТ I.

Д. Ангелов. Богомилството. С., 1993.

Д. Ангелов. Образуване на българската народност. С., 1981.

П. Ангелов. Българската средновековна дипломация. С., 2004.

П. Ангелов. Българско средновековие. Лекционен курс. С., 1999.

Г. Бакалов. Средновековният български владетел (Титулатура и инсигнии). С., 1985 [II изд. С., 1995].

В. Гюзелев. Княз Борис Първи. България през втората половина на IX в. С., 1969.

В. Гюзелев. Училища, скриптории, библиотеки и знания в България (XIII – XIV в.). С., 1985.

В. Гюзелев. Апология на Средновековието. С., 2004.

В. Златарски. История на българската държава през средните векове. Т. I S, II, III. С., 1918, 1927, 1934, 1940 [II изд. С., 1970-1972].

История на България. Т. II, III. С., 1982-1983.

М. Каймакамова. Българска средновековна историопис (от края на VII до първата четвърт на XV в.). С., 1990.

П. Мутафчиев. История на българския народ 681 – 1323 г. С., 1986.

П. Мутафчиев. Книга за българите. С., 1987.

Христоматия по история на България. Съставители П. Петров и В. Гюзелев. Т. I – II. С., 1978.

Г. Литаврин. България и Византия (XI – XII в.). С., 1987.

ЧАСТ II

I. Общи съчинения:

Гасратян, М., С. Орешкова, Ю. Петросян. Очерки истории Турции. Москва, 1983.

Георгиева, Ц. България през XV-XVII в. - В: Георгиева, Ц. и Н. Генчев. История на България през XV-XIX в. Изд. Анупис. С., 1999, 5-290.

История на България. Изд. на БАН. Т. 4. С., 1983.

История на Османската империя. Ред. Р. Мантран. С., 1999.

II. Извори:

- Герлах, С.** Дневник на едно пътуване до османската порта в Цариград. Превод М. Киселинчева. С., 1976.
- Документи за католическата дейност в България през XVII в. С., 1993.
- Евлия Челеби.** Пътепис. Превод С. Димитров. С., 1972.
- Нешри, М.** Огледало на света. Превод М. Калицин. С., 1987.
- Петканова-Тотева, Д.** Народното четиво през XVI-XVIII в. С., 1993.
- Рико, П.** Сегашното състояние на Османската империя и на гръцката църква XVII в. Превод М. Киселинчева. С., 1988.
- Саадедин.** Корона на историята. Превод М. Калицин. С., 2000.
- Стара балгарска литература. Т. 1-5. С., 1982-1992.
- Турски извори за българската история. Т. 1-8. С., 196...
- Турски извори за историята на правото в българските земи. Състав. Г. Гълъбов, Б. Цветкова. Т. 1-2. С., 1962, 1971.
- Христоматия по история на България. Състав. Ц. Георгиева и Д. Цанев. Т. 3. С., 1982.
- Чужди пътеписи за Балканите. Т. 1- 8. Състав. Б. Цветкова, П. Миятев, М. Йонов, М. Тодорова. С., 1974-1986.

III. Специализирани изследвания и сборници

Сборници:

- Българският 15-ти век. Изд. на НБКМ. С., 1993.
- Българският 16-ти век. Изд. на НБКМ. С., 1996.
- Българското общество XV-XVIII в. Историографски изследвания. България XV-XIX в. Т. 1. С., 1987.
- Из историята на търговията в българските земи през XV-XIX в. С., 1978.
- Мюсюлманската култура по българските земи. Състав. С. Иванова и Р. Градева. С., 1998.

Изследвания:

- Антонов, А.** Възникване и развитие на османските архитектурни комплекси по диагоналния път в българските земи през XVI-XVII век. - В: История на мюсюлманската култура по българските земи. Състав. Р. Градева. С., 2001.
- Георгиева, Ц.** Антиосманската съпротива на българите през XV-XVII в. – ИПр, 1980, 3, 3-20.
- Георгиева Ц.** Еничарите в българските земи. С., 1988.
- Георгиева, Ц.** За произхода и социалната същност на чорбаджиите през XVII в. – ГСУ-ИФ, Т. 68, 1974.
- Георгиева, Ц.** Пространство и пространства на българите XV-XVII в. С., 1999.
- Димитров, С.** Демографски отношения и проникването на исляма в Западните Родопи и долината на р. Места през XV-XVII в. - Родопски сборник, Т. 1. С., 1965, 65-111.
- Димитров, С.** Занаяти и търговия в София през XVIII в. -В: София през вековете. Т. 1, С., 1989.
- Динев, П.** Софийски книжовници през XVI в. Поп Пейо. С., 1939.
- Иванова, С.** Брак и развод в българските земи XVI-XIX. - Известия на НБКМ, Т. 22 (28), 1996.
- Иванова, С.** Данъчното облагане на населението в българските градове и формирането на неговите институции XVII-XVIII в. - ИДА, Т. 65, 1993.
- Иванова, С.** Християнска и мюсюлманска благотворителност по българските земи в XVI-XVIII в. (документи, участници, институции).- В: Дарителство и взаимопомощ в българското общество през XVIII-XIX в. Състав. П. Митев. С., 2003, 7-110.

- Имбър, К.** Османската империя 1300-1481. С., 2000.
- Иналджък, Х.** Епохата на султан Мехмед II Завоевателя. С., 2000.
- Иналджък, Х.** Османската империя. Класическият период, 1300-1600 година. С., 2002.
- Кил, М.** Изкуство и общество в България през турския период. С., 2002.
- Кратка история на българската архитектура. С., 1962.
- Михнева, Р. Х. Матанов.** От Галиполи до Лепанто. Балканите, Европа и османското нашествие. 1354-1571. С., 1988.
- Мутафчиева, В.** Османска социално-икономическа история. С., 1993.
- Петканова, Д.** История на старобългарската литература. С., 1996.
- Протич, А.** Денационализиране и възраждане на нашето изкуство от 1393 до 1878 г. - В: България 1000 години. С., 1930.
- Първева, С.** Поселищна мрежа и гъстота на населението в части на Северна България и подбалканските полета в края на XVII и началото на XVIII в. ИПр, 1992, 8-9, 32-52.
- Списаревска, Й.** Чипровското въстание и европейският свят. С., 1988.
- Стайнова, М.** Османски изкуства на Балканите XV-XVIII век. С., 1995.
- Тодоров, Н.** Балканският град XV-XIX в. С., 1972.
- Тодорова, О.** Православната църква и българите през XV-XVIII в. С., 1997.
- Цветкова, Б.** Паметна битка на народите. С., 1979.
- Цветкова, Б.** Проучвания на градското стопанство през XV-XVI век. С., 1972.
- Цветкова, Б.** Хайдутството в българските земи през XV-XVIII век. С., 1971.

ЧАСТ III

I. Извори, учебници и справочна литература.

- Априлското въстание 1876 г. Сборник от документи (под ред. на Ал. Бурмов). Т. 1, С., 1954.
- Българската възрожденска интелигенция. С., 1988.
- Възпоменателен сборник по случай стогодишнината от освободителната Руско-турска война 1877-1878 г. Кн. 1-2, С., 1979.
- История на България. Т. 5, 6, С., 1985, 1988.
- Васил Левски. Документално наследство (под ред. на К. Възвъзова и Н. Генчев). С., 1973.
- Н. Генчев.** Българското възраждане. С., 1998.
- Кой кой е сред българите XV- XIX в. С., 2000.
- История на Османската империя. Под ред. на Р. Мантран. С., 1999.
- Б. Йелавич.** История на Балканите XVIII – XIX в. Т. 1, С., 2003.
- Пл. Митев.** Българското възраждане. Лекционен курс. С., 1999.
- Г. Плетньов, Ив. Стоянов.** Планове и програми в националноосвободителното движение през Възраждането. Сб. документи. ВТ, 1994.
- Сб. Църковно-народният събор 1871 г. Състав. Хр. Темелски. С., 2000.
- М. Стоянов.** Българска възрожденска книжнина. Т. 1-2, С., 1957-1959.
- Христоматия по история на България (XV - 20-те години на XIX в.). Т. 3, С., 1982.
- Христоматия по история на България. Българското възраждане – втората и третата четвърт на XIX в. С., 1996.

II. Изследвания

- П. Бояджиев.** Букурещки съвременници на Петър Берон. С., 2003.
- Ал. Бурмов.** Избрани произведения. Т. 2, С., 1974, с. 15-16, 58-106, 187-200; Т. 3, С., 1975, с. 9-112, 126-148, 285-289.
- Р. Гаврилова.** Колелото на живота. С., 1999.
- Хр. Гандев.** Проблеми на българското Възраждане. С., 1976.
- Н. Генчев.** Българо-руски културни общувания през Възраждането. С., 2002.
- Н. Генчев.** Васил Левски. С., 1987.
- Н. Генчев.** Научни трудове. Т. 1 и 2, С., 2003.
- А. Димитров.** Училището, прогресът и националната революция. Българското училище през Възраждането. С., 1987.
- Н. Жечев.** Букурещ – културно средище на българите през Възраждането. С., 1991.
- Здр. Константинова.** Държавност преди държавата. Свръхфункции на българската възрожденска журналистика. С., 2000.
- Д. Косев.** Русия, Франция и българското освободително движение. С., 1978.
- К. Косев.** Бисмарк, Източният въпрос и българското Освобождение. С., 1978.
- К. Косев, Н. Жечев, Д. Дойнов.** История на Априлското въстание 1876 г. С., 1976; II изд. 1986.
- З. Маркова.** Българското църковно-национално движение до Кримската война. С., 1973.
- З. Маркова.** Българската екзархия 1870-1872. С., 1988.
- Пл. Митев.** Българският революционен комитет 1875 г. С., 1998.
- П. Ников.** Възраждане на българския народ. Църковно-национални борби и постижения. С., 1971.
- Сб. Паисий Хилендарски и неговата епоха. С., 1962, с. 7-165.
- Сб. Българската нация през Възраждането. Т. 1-2, С., 1981, 1989.
- Сб. Създаване и развитие на модерни институции в българското възрожденско общество. С., 1996.
- Сб. Дарителство и взаимопомощ в българското общество (XVI - началото на XX в.). С., 2003.
- Сб. В търсене на истината. Проф. Н. Генчев. Юбилейно издание по случай 70-г. от рождението на проф. Н. Генчев. С., 2002.
- Р. Радкова.** Българската интелигенция през Възраждането (XVIII – първата половина на XIX в.), С., 1986.
- Д. Страшимиров.** История на Априлското въстание. Т. 1-3, Пловдив, 1907.
- Ив. Унджиев.** Васил Левски. С., 1993 (фототипно изд.).
- Ив. Унджиев, Цв. Унджиева.** Христо Ботев. Живот и дело. С., 1975.
- Хр. Христов.** Аграрният въпрос в българската национална революция. С., 1976.
- Хр. Христов.** Българските общини през Възраждането. С., 1973.
- Хр. Христов.** Освобождението на България и политиката на западните държави. 1876-1878. С., 1968.
- Хр. Христов.** Паисий Хилендарски. Неговото време, жизнен път и дело. С., 1972.
- Д. Цанев.** Българската историческа книжнина през Възраждането (XVIII – първата половина на XIX в.), С., 1989.
- Д. Цанев.** За българите. Чуждата историческа българистика през XVIII- XIX в. С., 1981.
- Кр. Шарова.** Любен Каравелов и българското освободително движение. 1860-1867. С., 1970.

ЧАСТ IV

- В. Божинов.** Българската просвета в Македония и Одринска Тракия (1878-1913 г.). С., 1982.
- Евл. Бужашки.** Възникването на буржоазната политическа система в България. - България 1300. Т. I, С., 1981.
- В. Георгиев.** Народният сговор 1921-1923. С., 1989.
- В. Георгиев.** Буржоазните и дребнобуржоазните партии в България (1934-1939 г.). С., 1971.
- В. Георгиев.** Развитие на политическата система в България 1918-1944 г. - България 1300. Т. I, С., 1981.
- Д. Гоцев.** Националноосвободителната борба в Македония (1912-1915 г.). С., 1981.
- Д. Гоцев.** Идеята за автономия като тактика в програмите на националноосвободителното движение в Македония и Одринска Тракия 1893-1941. С., 1983.
- Д. Гоцев.** Македония. История и политическа съдба. С., 1998.
- Ст. Грънчаров.** Политическите сили и монархическият институт в България 1886-1894. С., 1984.
- Ст. Грънчаров.** България на прага на двадесетото столетие. С., 1986.
- И. Димитров.** Българо-италиански политически отношения 1922-1943 г. С., 1976.
- И. Димитров.** Буржоазната опозиция в България (1939-1944 г.). С., 1968; II изд. С., 1997.
- И. Димитров.** Князът, конституцията и народът. С., 1972.
- И. Димитров.** Англия и България (1938-1941 г.). С., 1983.
- Икономиката на България до социалистическата революция. Т. I, С., 1969, Дял III, Гл. 1-6.
История на България (1878-1903 г.). Т. VII, С., 1991; Т. VIII, С.,
- Д. Косев.** Външната политика на България при управлението на А. Ляпчев 1926-1931. С., 1995.
- Кратка история на Добруджа. С., 1986, Гл. 5.
- Г. Марков.** България в Балканския съюз срещу Османската империя 1912-1913. С., 1989.
- Г. Марков.** Българското крушение 1913. С., 1991.
- Г. Марков.** Голямата война и българският ключ за европейския погреб 1914-1916. С., 1995.
- В. Николова.** Народната партия и буржоазната демокрация. Кабинетът на Константин Стоилов (1894-1899). С., 1986.
- К. Пандев.** Националноосвободителното движение в Македония и Одринско (1878-1903 г.). С., 1979.
- М. Петров.** Националноосвободително движение в Западните покрайнини. (1919-1934). С., 1995.
- Д. Петрова.** Самостоятелното управление на БЗНС 1920-1923. С., 1988.
- Р. Попов.** България и Русия 1894-1898 г. С., 1985.
- Р. Попов.** България на кръстопът. Регентството 1886-1887. С., 1991.
- Хр. Силянов.** Освободителните борби на Македония. Т. I, II. С., 1933 (Фототипно издание, 1983).
- Д. Сирков.** Външната политика на България 1938-1941 г. С., 1979.
- Ел. Стателова.** Източна Румелия (1879-1885). Икономика, политика, култура. С., 1983.
- Ел. Стателова, Р. Попов, В. Танкова.** История на българската дипломация 1879-1913. С., 1995.

- Ел. Стателова, А. Пантев.** Съединението на Княжество България и Източна Румелия 1885. С., 1995.
- П. Тодоров.** Освободителните борби на Добруджа. Добруджанската революционна организация 1925-1940. С., 1992.
- Цв. Тодорова.** Обявяване независимостта на България през 1908 г. и политиката на империалистическите сили. С., 1960.
- В. Тошкова.** България и Третия райх 1941-1944. С., 1975.
- Ст. Трифонов.** Българското националноосвободително движение в Тракия (1919-1934 г.). С., 1988.
- Ст. Трифонов.** Антантата в Тракия 1919-1920. С., 1989.
- Ст. Трифонов.** Тракия. Административна уредба, политически и стопански живот 1912-1915. С., 1992.
- Хр. Христов.** България, Балканите, мирът. С., 1984.
- Ст. Цанков.** Българската православна църква от Освобождението до настояще време. – В: ГСУ-БФ, Т. XVI, 1939.

ЧАСТ V

I. Документални сборници:

- Борби и чистки в БКП (1948-1953). Документи и материали. С., 2001.
- България – непризнатият противник на Третия райх. Документи. С., 1995.
- Български конституции и конституционни проекти. С., 1990.
- Димитров, Д.** Съветска България през три британски мандата 1956-1963. Из архива на Форийн Офис. Лондон, 1994.
- Димитров, Д.** Съветска България 1964-1966. Би Би Си, 2000.
- Другата България 1944-1989. Документи за организациите на българската политическа емиграция. С., 2000.
- Конституция на Република България. С., 1991.
- Съдът над историците. Българската историческа наука. Документи и дискусии 1944-1950. С., 1995.
- Христоматия по история на България 1944-1948. С., 1992.
- Шесто управление срещу неформалните организации в България 1988-1989. С., 1999.
- Априлският пленум. Пълен стенографски протокол. С., 2002.

II. Дневници и мемоари:

- Димитров, Г.** Дневник 1933-1949. С., 1998.
- Живков, Т.** Мемоари. С., 1997.
- Младенов, П.** Животът – плюсове и минуси. 1992.
- Дойнов, О.** Спомени. С., 2002.
- Яхиел, Н.** Тодор Живков и личната власт. С., 1997.
- Чакъров, К.** От втория етаж към нашествието на демократите. С., 2001.

III. II Монографии и сборници:

- Аврамов, Д.** Летопис на едно драматично десетилетие. Българското изкуство между 1955-1965. С., 1994
- Ангелов, В.** Хроника на едно национално предателство. Опитите за насилствено денационализиране на Пиринска Македония (1944-1949). Благоевград, 1999.
- Баева, И.** Източна Европа след Сталин 1953-1956 г. С., 1995.
- Баева, И.** България и Източна Европа. С., 2001.
- Баева, И, Е. Калинова.** Следвоенното десетилетие на българската външна политика (1944-1955). С., 2003.
- България в сферата на съветските интереси (Българо-руски научни дискусии). С., 1998.
- България и Русия през ХХ век. Българо-руски научни дискусии. С., 2000.
- Бюксеншютц, У.** Малцинствената политика в България. Плоитиката на БКП към евреи, роми, помаци и турци 1944-1989. С., 2000.
- Василева, Б.** Миграционни процеси в България след Втората световна война. С., 1991.
- Груев, М.** Между петолъчката и полумесеца. Българите мюсюлмани и политическият режим (1944-1959). С., 2003.
- Даскалов, Г.** Българо-югославски политически отношения 1944-1945. С., 1989.
- Даскалов, Г.** България и Гърция. От разрыв към помирение 1944-1964. С., 2004.
- История на Българите. Т. 4 – Българската дипломатия от древността до наши дни. С., 2003.
- Иусов, М.** Политическите партии в България 1944-1948. С., 1978.
- Иусов, М.** Последната година на Трайчо Костов. С., 1990.
- Калинова, Е., И. Баева.** Българските преходи 1939-2002. С., 2002.
- Калинова, Е.** Победителите и България 1939-1945. С., 2004.
- Калканджиева, Д.** Българската православна църква и държавата 1944-1953. С., 1997.
- Крамптън, Р.** Кратка история на България. С., 1994.
- Лалков, М.** От надежда към разочарование. Идеята за Федерацията в Балканския югоизток (1944-1948 г.). С., 1993.
- Лица на времето. Т. I, С., 1996; Т. II, 1997.
- Марчева, И.** Тодор Живков - пътят към властта. Политика и икономика в България 1953-1964 г. С., 2000.
- Мешкова, П., Д. Шарланов.** Българската гилотина. Тайните механизми на народния съд. С., 1994.
- Мигев, В.** Колективизацията на българското село (1948-1958 г.). С., 1995.
- Мигев, В.** Българските писатели и политическият живот в България 1944-1970. С., 2001.
- Минчев, М.** България отново на кръстопът 1942-1946. С., 1999.
- Минчев, М.** Второ правителство на Отечествения фронт. В.Търново, 2001.
- Мичев, Д.** Македонският въпрос и българо-югославските отношения - 9 септември 1944-1949. С., 1994.
- Модерният историк. Въображение, информираност, поколения. С., 1999
- Огнянов, Л.** Държавно-политическата система на България 1944-1948. С., 1993.
- Пинтев, С.** България в британската дипломатия 1944-1947. С., 1998.
- Стоянов, В.** Турското население в България между полюсите на етническата политика. С., 1998.
- Стоянова, П., Е. Илиев.** Политически опасни лица - въдворявания, трудова мобилизация, изселвания след 1944 г. С., 1991.
- Христова, Н.** Българският скандал "Солженицин", 1970-1974. Исторически етюд с документално приложение. С., 2000.

- Цветков, Ж.** Разпятието. Съдебната разправа с дейци на католическата църква в България през 1952 г. С., 1994.
- Цветков, Ж.** Съдът над опозиционните лидери. С., 1991.
- Чичовска, В.** Политиката срещу просветната традиция. С., 1995.
- Чичовска, В.** Международната културна дейност на България 1944-1948. С., 1990.
- Brown, Jim F.** Eastern Europe and the Communist Rule. Duke University Press, Durham and London, 1988.
- Brown, Jim F.** Surge For Freedom. The End of Communist Rule in Eastern Europe. Duke University Press, Durham and London, 1991.
- Central and Eastern Europe. Continuing Transformation Ef. Nikolai Genov. Paris-Sofia 1998.
- Crampton, Richard J.** Eastern Europe in the Twentieth Century. Routledge, 1994.
- Crampton, Richard J.** A Concise History of Bulgaria. Cambridge UP, 2000.
- East, Roger.** Revolutions in Eastern Europe. Pinter Publishers, 1992.
45. Eastern Europe in Revolution. Cornell University Press. 1992.
- Fejto, Francois.** Histoire des democracies populaires. 1-2 vol., Paris, Seuil, 1979.
- Fejto, Francois.** La Fin des democracies populaires. Paris, Seuil, 1992.
- Genov, Nikolai.** Managing Transformations in Eastern Europe. Paris, 1999.
- Kalinova, Evguenia et Iskra Baeva.** La Bulgarie contemporaine entre l'Est et l'Ouest. L'Harmattan, 2001.
- Soulet, Jean-Francois.** Histoire comparee des Etats communistes de 1945 a nos jours. Armand Colin, 1996